

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА,
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Аналіз та прогнозування злочинності

для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти
за спеціальністю К9 Правоохоронна діяльність

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри,

кандидат юридичних наук, доцент



Алла ЛАЗАРЕНКО

Розглянуто та затверджено на
засіданні кафедри

«31» серпня 2026 року, протокол № 2

Узгоджено з гарантом освітньої програми



Сергій ІВАШКО

Обсяг: 3 кредити ECTS.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Аналіз та прогнозування злочинності» посідає важливе місце у структурі професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронної діяльності, оскільки формує здатність системно досліджувати, інтерпретувати та прогнозувати криміногенні процеси на різних рівнях — від індивідуальної протиправної поведінки до загальних тенденцій злочинності в суспільстві. Вивчення дисципліни забезпечує оволодіння сучасним аналітичним і прогностичним інструментарієм, необхідним для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у діяльності правоохоронних органів.

Навчальний план передбачає вивчення дисципліни в обсязі 90 годин, в тому числі: 10 годин лекцій, 10 години семінарських занять, 12 годин практичних занять, 58 годин самостійної роботи; усього 3 кредити ЄСТС.

Мета вивчення дисципліни - підготовка висококваліфікованих професіоналів та професіоналок правоохоронної діяльності для реалізації завдань правоохоронних органів України, здатних досліджувати та інтерпретувати тенденції злочинності на різних рівнях, прогнозувати криміногенні процеси, визначати шляхи запобігання правопорушенням, а також розробляти аналітичні продукти та моделі для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів.

Завдання вивчення дисципліни

- формування у здобувачів системного, науково обґрунтованого розуміння закономірностей, детермінації, структури та динаміки злочинності;
- опанування сучасних методів кримінологічного, статистичного, соціологічного та прогностичного аналізу;
- формування здатності використовувати інноваційні технології кримінального аналізу, моделі прогнозування ризиків, інструменти штучного інтелекту та цифрові аналітичні платформи для оцінювання криміногенної ситуації та прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах невизначеності та змін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен *знати*:

- теоретико-методологічні засади кримінологічного аналізу, класифікацію його видів та джерела кримінологічної інформації;
- сутність злочинності як наукової категорії, підходи до її розуміння та систему показників її вимірювання;
- методологічні основи аналізу детермінаційного комплексу злочинності та типологію зв'язків між криміногенними явищами;
- структуру особистості кримінального правопорушника, механізм криміногенезу та засади кримінологічного профілювання;
- мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки та класифікацію мотивів кримінальних правопорушень;
- види, методи та прикладний інструментарій кримінологічного прогнозування злочинності й індивідуальної поведінки.

Здобувач повинен *вміти*:

- застосовувати статистичні, соціологічні та психологічні методи для проведення кримінологічного аналізу;
- виявляти й опрацьовувати джерела кримінологічної інформації, розраховувати показники стану та динаміки злочинності;
- визначати детермінанти злочинності та інтерпретувати діалектичні зв'язки між криміногенними процесами;
- складати кримінологічний профіль особи правопорушника з урахуванням психологічних та біологічних чинників криміногенезу;
- встановлювати мотиваційну структуру конкретного кримінального правопорушення та класифікувати мотиви протиправної поведінки;

- здійснювати індивідуальне та загальне прогнозування злочинної поведінки, оцінювати ризик повторного вчинення кримінального правопорушення;

- використовувати цифрові аналітичні платформи (Excel, SPSS, Power BI, ArcGIS, QGIS, Analyst Notebook) для обробки та візуалізації кримінологічних даних.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК4. Спроможність організовувати і керувати діяльністю підрозділів, створених для виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

СК6. Здатність керувати самостійною роботою осіб, що навчаються, та бути наставником для молодших колег процесі набуття і вдосконалення ними професійних навичок.

СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організовувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.

СК 11. Здатність взаємодіяти з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.

СК 14. Здатність здійснювати контроль та координацію забезпечення умов дотримання дозвільної системи та адміністративного нагляду.

Результати навчання (РН):

РН 5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

РН 9. Використовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, бази даних та стандартне і спеціалізоване програмне забезпечення.

РН 11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

РН15. Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

РН17. Розуміти основи забезпечення національної безпеки, особливості застосування спеціальних засобів (вогнепальної зброї, спеціальних засобів, засобів фізичної сили); технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації; інформаційно-аналітичної роботи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні); оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснення оперативно-розшукової діяльності).

СТРУКТУРА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДФН/ЗФН
зі спеціальності 262 Правоохоронна діяльність

№ теми	Назва теми	Усього	Кількість годин			
			у тому числі			СР
			Л	СЗ	ПЗ	
1	2	3	4	5	6	7
1	Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу	16/15	2/-	2/-	2/-	10/15
2	Злочинність як об'єкт наукового пізнання	16/17	2/-	2/-	2/2	10/15
3	Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування	15/12	2/2	1/-	2/-	10/10
4	Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання	16/17	2/-	2/-	2/2	10/15
5	Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки	14/16	1/-	2/1	2/-	9/15
6	Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки	13/13	1/2	1/1	2/-	9/10
Всього		90/90	10/4	10/2	12/4	58/80

Теми семінарських (практичних) занять ДФН/ ЗФН
зі спеціальності 262 - Правоохоронна діяльність

№ з/п	Назва тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу	2/-
2.	Злочинність як об'єкт наукового пізнання	2/-
3.	Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування	1/-
4.	Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання	2/-
5.	Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки	2/1
6.	Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки	1/1
	Разом	10/2

№ з/п	Назва тем практичних занять	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу	2/-
2.	Злочинність як об'єкт наукового пізнання	2/2
3.	Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування	2/-
4.	Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання	2/2
5.	Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки	2/-
6.	Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки	2/-
	Разом	12/4

Завдання для самостійної роботи ДФН/ ЗФН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу	10/15
2.	Злочинність як об'єкт наукового пізнання	10/15
3.	Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування	10/10
4.	Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання	10/15
5.	Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки	9/15
6.	Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки	9/10
	Разом	58/80

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські та практичні заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Заняття проводяться переважно в активній і творчій формах відповідно до вимог кредитної технології навчання: активні семінари, дискусії, ділові ігри, кейс-завдання, тренінги, заняття із застосуванням комп'ютерної техніки.

Методи навчання:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання: дискусії та експертні обговорення; мозковий штурм; SWOT-аналіз криміногенної ситуації; робота в малих групах (груповий аналіз даних); модераційні методи (картування факторів, кластеризація);

- аналітичні методи навчання: метод аналізу кримінологічних даних; аналіз статистичних масивів (Data-driven learning); контент-аналіз кримінологічної інформації; ситуаційний аналіз (scenario-based learning);
- цифрові та технологічні методи: використання кримінально-аналітичних платформ; робота з електронними базами даних (Excel, SPSS, Power BI, ArcGIS, QGIS, Analyst Notebook); візуалізація даних (Data Visualization).

На практичних заняттях здобувачі виконують індивідуальні та групові завдання з аналізу статистичних масивів кримінологічної інформації, побудови кримінологічного профілю правопорушника, розробки прогностичних сценаріїв злочинності та роботи з аналітичними платформами.

Плани семінарських занять

Тема 1. Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу

1. Сутність кримінологічного аналізу злочинності як наукової та прикладної діяльності.
2. Предмет кримінологічного аналізу: базові й факультативні компоненти. Класифікація видів кримінологічного аналізу за спрямованістю, характером та часовими параметрами.
3. Кримінальний аналіз і його співвідношення з кримінологічним.
4. Джерела кримінологічної інформації, способи їх виявлення та опрацювання.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Методологія використання інструментів OSINT та Big Data в кримінологічному аналізі.
2. Кримінальний та кримінологічний аналіз: розмежування предметних сфер та інтеграція методів.
3. Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів як прикладний інструмент запобігання злочинності.

Тема 2. Злочинність як об'єкт наукового пізнання

1. Дефініція та сутнісні ознаки злочинності.
2. Дискусійні позиції щодо природи злочинності в кримінологічній науці.
3. Порівняльна характеристика статистичного, діяльнісного, системного, інституційного та конструктивістського підходів; можливості їх інтегративного поєднання.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Конструктивістський підхід до визначення злочинності: від соціальної оцінки до криміналізації.
2. Методи оцінки та мінімізації штучної латентної злочинності в правоохоронній діяльності.
3. Темпоральний вимір злочинності: вплив кризових періодів на динаміку та структуру протиправної поведінки.

Тема 3. Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування

1. Категорії детермінант і детермінації злочинності.
2. Методологічне підґрунтя дослідження детермінації: діалектичний детермінізм (закони загального зв'язку, протиріччя, розвитку, рівноваги; принципи системності й історизму в кримінологічній проекції), феноменологічний, екзистенціальний та соціально-конструктивістський підходи.
3. Типологія діалектичних зв'язків між криміногенними явищами та процесами й особливості їх кримінологічного тлумачення.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Діалектичний детермінізм у поясненні системних системних зв'язків криміногенних чинників.
2. Феноменологічний та екзистенціальний підходи до аналізу причин сучасного злочинного феномену.
3. Причинно-наслідкові та кореляційні зв'язки в детермінаційному комплексі злочинності.

Тема 4. Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання

1. Структура особистості кримінального правопорушника та її кримінологічні характеристики.
2. Криміногенез: поняття та складові елементи. Призонізація як чинник криміногенезу.
3. Психологічна дезорієнтація й соціально-психологічне відчуження особи правопорушника.
4. Маргіналізація та прекарізація як тенденції трансформації контингенту правопорушників.
5. Біологічні чинники та психічні аномалії в механізмі криміногенної поведінки.
6. Психоаналітичний і психолого-холістичний підходи до аналізу особистості злочинця.
7. Феномен залежного злочинця: типологія, механізм формування.
8. Кримінологічне профілювання: поняття, види, методи, джерела інформаційного забезпечення.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Призонізація як системний чинник деструктивної трансформації особистості та рецидиву.
2. Вплив прекарізації та соціальної маргіналізації на формування сучасної злочинності.
3. Сучасний методичний інструментарій та джерела даних для кримінологічного профілювання.

Тема 5. Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки

1. Структура механізму індивідуальної кримінально протиправної поведінки.
2. Наукові підходи до розуміння мотиву; інтегративна модель мотивації. Співвідношення понять мотиву, мотивації та мотивування злочинної поведінки.
3. Класифікація мотивів кримінальних правопорушень.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Співвідношення мотиву, мотивації та мотивування в структурі кримінального діяння.
2. Психологічні механізми закріплення та формалізації звичної протиправної поведінки.
3. Специфіка мотиваційної сфери при вчиненні імпульсивних кримінальних правопорушень

Тема 6. Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки

1. Поняття, функції та класифікація прогнозування злочинності. Екстраполяційний і експертно-оцінний методи прогнозування.
2. Сценарний підхід у кримінологічному прогнозуванні: зміст, методика застосування.
3. Індивідуальне прогнозування протиправної поведінки: підходи, прогностичні фактори, методичний інструментарій, сфери практичного застосування.

Теми рефератів, есе, презентацій

1. Обмеження та переваги методів екстраполяції й експертних оцінок у прогнозуванні злочинності.
2. Використання стандартизованих інструментів оцінки ризиків рецидиву в пробаційній практиці.
3. Застосування сценарного підходу в стратегічному плануванні діяльності органів Національної поліції.

Плани практичних занять

Тема 1. Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу

1. Загальнонаукові й філософські підходи до методики аналізу злочинності.
2. Статистичний, соціологічний та психологічний інструментарій кримінологічного дослідження.
3. Кримінологічний експеримент і кримінологічна експертиза як прикладні форми аналітичної роботи.

Тема 2. Злочинність як об'єкт наукового пізнання

1. Темпоральний вимір злочинності: онтологічні та метафізичні аспекти кримінологічного аналізу.
2. Показники стану злочинності: рівень, судимість, коефіцієнти інтенсивності й активності, динаміка.
3. Латентна злочинність: сутність, різновиди, чинники виникнення, методи виявлення та шляхи зменшення.

Тема 3. Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування

1. Категорії детермінант і детермінації злочинності.
2. Методологічне підґрунтя дослідження детермінації: діалектичний детермінізм (закони загального зв'язку, протиріччя, розвитку, рівноваги; принципи системності й історизму в кримінологічній проекції), феноменологічний, екзистенціальний та соціально-конструктивістський підходи.
3. Типологія діалектичних зв'язків між криміногенними явищами та процесами й особливості їх кримінологічного тлумачення.

Тема 4. Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання

1. Криміногенез: поняття та складові елементи. Призонізація як чинник криміногенезу.
2. Психологічна дезорієнтація й соціально-психологічне відчуження особи правопорушника.
3. Маргіналізація та прекаризація як тенденції трансформації контингенту правопорушників.
4. Біологічні чинники та психічні аномалії в механізмі криміногенної поведінки.
5. Психоаналітичний і психолого-холістичний підходи до аналізу особистості злочинця.
6. Феномен залежного злочинця: типологія, механізм формування.
7. Кримінологічне профілювання: поняття, види, методи, джерела інформаційного забезпечення.

Тема 5. Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки

1. Мотиви самоактуалізації, безпеки, приналежності, визнання та ігрові мотиви: змістовна характеристика та кримінальні прояви.
2. Імпульсивна злочинна поведінка: мотиваційна специфіка та різновиди.
3. Звична протиправна поведінка: механізм формування та мотиваційні особливості.

Тема 6. Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки

1. Поняття, функції та класифікація прогнозування злочинності. Екстраполяційний і експертно-оцінний методи прогнозування.
2. Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, як інформаційна основа прогностичної діяльності.
3. Методика оцінки ризику вчинення повторного кримінального правопорушення.
4. Прикладні аспекти прогнозування злочинності в діяльності органів і підрозділів Національної поліції.

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час і забезпечується наявністю відповідних підручників, навчальних та методичних посібників, текстів лекцій, конспектів, а також можливістю користуватися науковою та періодичною літературою.

Зміст самостійної роботи за кожною темою включає: опрацювання рекомендованої літератури; підготовку до семінарських і практичних занять; виконання індивідуальних аналітичних завдань; підготовку аналітичних довідок/оглядів за визначеною тематикою; самостійний аналіз статистичних даних щодо стану злочинності.

Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Чим методологія кримінологічного аналізу фундаментально відрізняється від методології кримінально-правової оцінки діяння?
2. Як розподіляються сфери застосування оперативної, тактичної та стратегічної аналітики у співвідношенні кримінального та кримінологічного аналізу?
3. У чому полягає специфіка опрацювання відкритих джерел інформації (OSINT) для потреб кримінологічного моніторингу?
4. У чому полягає сутність концепції соціального конструктивізму щодо визначення меж злочинності в сучасному суспільстві?
5. Як методологічно виміряти рівень «штучної» (латентної з волі правоохоронних органів) та «природної» латентності злочинності?
6. Які переваги дає інтегративний підхід при аналізі структурно-динамічних показників масової протиправної поведінки?
7. Як відрізняється дія причин, умов та детермінант злочинності в рамках причинно-наслідкового та кореляційного зв'язків?
8. У чому полягає кримінологічна інтерпретація закону єдності й боротьби протилежностей при дослідженні криміногенних процесів?
9. Як феноменологічний підхід допомагає пояснити локальні спалахи злочинності в умовах соціальної нестабільності?
10. Як процес призонізації впливає на трансформацію ціннісно-нормативної сфери особи та підвищує ризик рецидиву?
11. Яка роль належить прекарізації праці та соціальній маргіналізації у формуванні нових типів правопорушників?
12. Чим психолого-холістичний підхід до аналізу особистості злочинця відрізняється від класичного психоаналітичного трактування?
13. Як співвідносяться між собою поняття «мотив», «мотивація» та «мотивування» у випадку імпульсивних кримінальних правопорушень?
14. У чому полягають особливості мотиваційної деформації при реалізації ігрових мотивів та мотивів самоактуалізації через злочинний шлях?
15. Які внутрішні психологічні механізми забезпечують закріплення та автоматизацію звичної протиправної поведінки?

16. У чому полягають обмеження методу екстраполяції при прогнозуванні злочинності в умовах стрімких соціально-економічних змін?

17. Які прогностичні фактори є ключовими при оцінці ризику вчинення повторного правопорушення за допомогою стандартизованих методик?

18. Як дані Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, можуть бути використані для побудови багатоваріантних сценарних прогнозів?

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання ваших досягнень (денна форма) відбувається за системою відображеною в Таблиці

№ теми	Назва теми	Усього	Кількість годин			
			у тому числі			СР
			Л	СЗ	ПЗ	
1	2	3	4	5	6	7
1	Теоретико-методологічні основи кримінологічного аналізу	11	-	4	4	3
2	Злочинність як об'єкт наукового пізнання	11	-	4	4	3
3	Детермінаційний комплекс злочинності: методологія аналізу та прогнозування	7,5	-	-	4	3,5
4	Особистість кримінального правопорушника як предмет кримінологічного профілювання	11	-	4	4	3
5	Мотиваційний механізм індивідуальної протиправної поведінки	11	-	4	4	3
6	Кримінологічне прогнозування злочинності та індивідуальної поведінки	8,5	-	-	5	3,5
Всього		60	-	16	25	19
	Підсумковий контроль	40				

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно

60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Загальнонаукові й філософські підходи до методики аналізу злочинності.
2. Статистичний, соціологічний та психологічний інструментарій кримінологічного дослідження.
3. Кримінологічний експеримент і кримінологічна експертиза як прикладні форми аналітичної роботи.
4. Темпоральний вимір злочинності: онтологічні та метафізичні аспекти кримінологічного аналізу.
5. Показники стану злочинності: рівень, судимість, коефіцієнти інтенсивності й активності, динаміка.
6. Латентна злочинність: сутність, різновиди, чинники виникнення, методи виявлення та шляхи зменшення.
7. Категорії детермінант і детермінації злочинності.
8. Методологічне підґрунтя дослідження детермінації: діалектичний детермінізм (закони загального зв'язку, протиріччя, розвитку, рівноваги; принципи системності й історизму в кримінологічній проекції), феноменологічний, екзистенціальний та соціально-конструктивістський підходи.
9. Типологія діалектичних зв'язків між криміногенними явищами та процесами й особливості їх кримінологічного тлумачення.
10. Криміногенез: поняття та складові елементи. Призонізація як чинник криміногенезу.
11. Психологічна дезорієнтація й соціально-психологічне відчуження особи правопорушника.
12. Маргіналізація та прекарізація як тенденції трансформації контингенту правопорушників.
13. Біологічні чинники та психічні аномалії в механізмі криміногенної поведінки.
14. Психоаналітичний і психолого-холістичний підходи до аналізу особистості злочинця.
15. Феномен залежного злочинця: типологія, механізм формування.
16. Кримінологічне профілювання: поняття, види, методи, джерела інформаційного забезпечення.
17. Мотиви самоактуалізації, безпеки, приналежності, визнання та ігрові мотиви: змістовна характеристика та кримінальні прояви.
18. Імпульсивна злочинна поведінка: мотиваційна специфіка та різновиди.
19. Звична протиправна поведінка: механізм формування та мотиваційні особливості.
20. Поняття, функції та класифікація прогнозування злочинності. Екстраполяційний і експертно-оцінний методи прогнозування.
21. Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, як інформаційна основа прогностичної діяльності.
22. Методика оцінки ризику вчинення повторного кримінального правопорушення.
23. Прикладні аспекти прогнозування злочинності в діяльності органів і підрозділів Національної поліції.
24. Сутність кримінологічного аналізу злочинності як наукової та прикладної діяльності.

25. Предмет кримінологічного аналізу: базові й факультативні компоненти. Класифікація видів кримінологічного аналізу за спрямованістю, характером та часовими параметрами.

26. Кримінальний аналіз і його співвідношення з кримінологічним.

27. Джерела кримінологічної інформації, способи їх виявлення та опрацювання.

28. Структура особистості кримінального правопорушника та її кримінологічні характеристики.

29. Наукові підходи до розуміння мотиву; інтегративна модель мотивації. Співвідношення понять мотиву, мотивації та мотивування злочинної поведінки.

30. Дефініція та сутнісні ознаки злочинності.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні курсових робіт (принципи описані у Законі України «Про академічну доброчесність» від 18 грудня 2025 року №4742ІХ (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>) та Кодексі академічної доброчесності Пенітенціарної академії України від 30 березня 2026 року №132/ОД (<https://pau.edu.ua/higher-education-quality-assurance-sector/academic-integrity/>). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Рекомендована література

Основна

1. Бесчастний В. М. Кримінологічне забезпечення протидії злочинності в Україні: монографія. Харків, 2017. 360 с.

2. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 1: А-Л / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 853 с.

3. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 2: М-Я / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін. ; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 870 с.

4. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції. 2021 рік: монографія / авт. кол. М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М. Г. Вербенського. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 340 с.

5. Кримінологія. Академічний курс / Кол. авторів; за заг. ред. О.М. Литвинова. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 538 с.

6. Титаренко О. О. Державне програмування протидії злочинності в Україні: монографія. Х. : Промарт, 2019. 695 с.

Допоміжна

1. Semenishyna-Fihol B., Losych S., Titochka T. Criminological provision of economic security in Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies. Volume 8. Number 4. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. P. 151–157.

2. Volobueva O., Severinova O., Ponomarova T. Socio-economic determinants and consequences of criminal offenses against sexual freedom and sexual inviolability. Baltic Journal of Economic Studies. Volume 8. Number 5. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. P. 86–92

3. Бесчастний В. М. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 1. С. 207–213. 13

4. Бесчастний В. М. Методи інформаційного забезпечення як інструментарій збору та обробки інформації про злочинність. Право і суспільство. 2017. № 1. С. 206–212.

5. Бесчастний В. М. Прогноз криміногенної ситуації в Україні в середньостроковій перспективі. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. № 1. С. 193-202.
6. Головкін Б.М. Кримінологія: підручник. Харків: право, 2021. 384 с.
7. Джужа А. О. Віктимологічні засади запобігання злочинам в Україні: теорія та практика: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 416 с.
8. Єпринцев П. С. Взаємодія правоохоронних органів з іншими органами у запобіганні організованій злочинності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2022. № 59. С. 55–60.
9. Єпринцев П. С. Деякі питання об'єктивних ознак створення злочинної організації. Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика. 2022. №2. С. 64–68.
10. Єпринцев П. С. Загальносоціальні заходи запобігання організованій злочинності в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 5. С. 168–174.
11. Єпринцев П. С. Запобігання організованій злочинності як засіб забезпечення національної безпеки держави. Правові новели. 2022. № 16. С. 169–176.
12. Єпринцев П. С. Кримінологічна характеристика лідерів та інших учасників організованих груп і злочинних організацій. Правова позиція. 2022. №1 (34). С. 110–116.
13. Єпринцев П. С. Кримінологічні підходи до поняття та сутності озброєних форм організованої злочинності. Держава та регіони. Серія: Право. 2022. № 3. С. 77–82.
14. Єпринцев П. С. Національна поліція України як суб'єкт запобігання організованій злочинності. Juris Europensis Scientia. 2022. № 5. С. 29–34.
15. Єпринцев П. С. Особливості детермінації організованої злочинності. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2022. Том 33 (72). № 1. С. 121–127.
16. Єпринцев П. С. Прокуратура України в державному механізмі запобігання організованій злочинності. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 1. С. 400–404.
17. Єпринцев П. С. Служба безпеки України у запобіганні організованій злочинності. Київський часопис права. 2022. № 4. С. 121–127.
18. Єпринцев П. С. Спеціально-кримінологічні заходи запобігання організованій злочинності в Україні. Право та державне управління. 2022. № 4. С. 144–151.
19. Єпринцев П.С. Організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: монографія. Одеса : Видавництво "Юридика", 2023. 560 с.
20. Кримінологія: підручник / А.М. Бабенко, О.Ю. Бусол, О.М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2025. 416 с.
21. Назимко Є.С., Волобуєва О.О., Пономарьова Т.І. Криміналізація невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників як спосіб кримінально-правової протидії домашньому насильству. Правові новели. 2023. № 20. С. 267–272.
22. Назимко Є.С., Данилевська Ю.О., Пономарьова Т.І. Рекриміналізація контрабанди в світлі законодавчих ініціатив. Право та державне управління. 2023. № 3. С. 285 – 290.
23. Назимко Є.С., Осипенко Р.І., Пономарьова Т.І. Фактори криміналізації порушень у сфері безпеки дорожнього руху. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 588 – 590.
24. Назимко Є.С., Пилипенко Є.О., Пономарьова Т.І. До проблеми запобігання транспортним кримінальним правопорушенням. Держава та регіони. 2023. № 1 (79). С. 282–286.
25. Назимко Є.С., Пономарьова Т.І. Запобігання кримінальним правопорушенням у сучасній кримінології: теорія та практика: монографія. Вид. 2-е, переробл. та доповн. Київ: ВД «Дакор», 2024. 312 с.

26. Назимко Є.С., Семенишина-Фіголь Б.М., Пономарьова Т.І. Корупція як детермінанта, що впливає на вчинення кримінальних правопорушень проти довілля в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2023. Том 34 (73) № 3. С. 145-149

27. Назимко Є.С., Семенишина-Фіголь Б.М., Пономарьова Т.І. Тенденції кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 9. С. 510-513

28. Пенітенціарна кримінологія: підручник / І.Г. Богатирьов, А.В. Боровик, О.М. Джужа та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 464 с.

29. Приходько А.А., Пономарьова Т.І. Детермінанти кримінальних правопорушень проти власності, що вчиняються в сільській місцевості. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 589 – 592.

30. Северінова О.Б., Ягольник О.М., Пономарьова Т.І. Особа жертви– інкасатора в механізмі кримінального правопорушення, передбаченого статтею 187 Кримінального кодексу України. Держава та регіони. 2023. № 1 С. 179–184

31. Тіточка Т.І. Міжнародні правові стандарти запобігання кримінально протиправній діяльності щодо дітей. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 3. С. 217–220.

32. Тіточка Т.І. Специфічні риси неповнолітніх осіб як об'єктів віктимізації в Україні. Право і суспільство. 2022. № 5. С. 224–228.

33. Batyrgareieva V. Crime prevention in post-conflict states: from analyzing challenges to putting them to rest. *Issues of crime prevention*. 2026. Vol. 51. P. 12–27. URL: <https://doi.org/10.31359/2079.6242.2025.51.12> .

34. Кримінальний аналіз – це основа для прогнозування загроз та протидії злочинності, – Глава МВС Іван Вигівський. *Національна поліція*. URL: <https://npu.gov.ua/news/kryminalnyi-analiz-tse-osnova-dlia-prohnozuvannia-zahroz-ta-protydii-zlochynnosti-hlava-mvs-ivan-vyhivskiy> .

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА: Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=2044>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>

3. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua>

4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

5. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua>

6. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>

7. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua>

8. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjst.gov.ua>